

Věc C-741/19

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

8. října 2019

Předkládající soud:

Cour d'appel de Paris (Francie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

24. září 2019

Navrhovatelka v řízení o žalobě:

Moldavská republika

Odpůrkyně v řízení o žalobě:

Společnost Komstroy, právní nástupkyně společnosti Energoalians

I. Předmět původního řízení

Posouzení příslušnosti rozhodčího soudu *ad hoc* ustaveného podle čl. 26 odst. 3 Smlouvy o energetické chartě (dále jen „Smlouva o energetické chartě“) k řešení finančního sporu týkajícího se úhrady pohledávky vyplývající ze smlouvy o prodeji elektřiny. Cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži, Francie) zrušil rozhodčí nález, kterým bylo vyhověno žalobě podané odpůrkyní, s odůvodněním, že rozhodčí soud se nesprávně prohlásil příslušným v dané věci. Cour de cassation (kasační soud, Francie) uvedený rozsudek zrušil s odůvodněním, že odvolací soud podle jeho názoru uplatnil příliš zužující výklad pojmu „investice“ ve smyslu čl. 1 bodu 6 Smlouvy o energetické chartě. Řešení sporu a tedy i příslušnost rozhodčího soudu tudíž závisí v podstatě na výkladu uvedeného pojmu.

II. Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Odvolací soud v Paříži, kterému Kasační soud vrátil věc k dalšímu řízení, má za to, že Soudní dvůr je podle článku 267 SFEU příslušný k rozhodnutí o otázkách týkajících se výkladu ustanovení Smlouvy o energetické chartě. Kritérium

použitelnosti uvedeného článku souvisí výhradně s povahou aktu, jehož výklad je požadován. V této souvislosti spadají smíšené dohody uzavřené Unií a jejími členskými státy mezi akty přijaté orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie (rozsudky ze dne 30. září 1987, Demirel, 12/86, EU:C:1987:400, a ze dne 18. července 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520). Vnitrostátní soud může předtím, než uplatní ustanovení Smlouvy o energetické chartě za účelem posouzení příslušnosti rozhodčího soudu, položit Soudnímu dvoru takové předběžné otázky týkající se výkladu, aby zajistil jednotné uplatňování unijního práva.

III. Předběžné otázky

„1) Musí být čl. 1 odst. 6 Smlouvy o energetické chartě vykládán v tom smyslu, že pohledávka vyplývající ze smlouvy o prodeji elektřiny, která nezahrnuje žádný vklad ze strany investora v hostitelském státě, může být považována za ‚investici‘ ve smyslu uvedeného článku?

2) Musí být čl. 26 odst. 1 Smlouvy o energetické chartě vykládán v tom smyslu, že investicí se rozumí i nabytí pohledávky investorem pocházejícím ze smluvní strany v případě, kdy tato pohledávka vznikla hospodářskému subjektu nepocházejícímu ze žádného smluvního státu?

3) Musí být čl. 26 odst. 1 Smlouvy o energetické chartě vykládán v tom smyslu, že pohledávka náležející investorovi, která vyplývá z prodeje elektřiny dodané na hranice hostitelského státu, může představovat investici provedenou na území jiné smluvní strany i v případě, že investor nevyvinul na jejím území žádnou hospodářskou činnost?“

IV. Právní rámec

1. *Ustanovení Smlouvy o energetické chartě*

„Článek 1 – Definice

Pro účely této smlouvy:

[...]

6. ‚Investicí‘ se rozumí majetková hodnota jakéhokoli druhu držená nebo přímo či nepřímo ovládaná investorem, zejména:

a) hmotný a nehmotný, movitý a nemovitý majetek, jakož i jakákoli majetková práva, jako jsou užívací práva, hypotéky, přednostní pohledávky a zástavní práva k nemovitosti;

- b) obchodní společnost nebo podnik nebo akcie, obchodní podíly nebo jiné formy kapitálové účasti v určité obchodní společnosti nebo podniku, jakož i dluhopisy, cenné papíry a jiné závazky určité obchodní společnosti nebo podniku;
- c) peněžní pohledávky či práva na plnění podle smlouvy, která mají hospodářskou hodnotu a souvisí s investicí;
- d) duševní vlastnictví;
- e) výnosy;
- f) jakékoli právo vyplývající ze zákona, smlouvy nebo licencí či povolení udělených v souladu se zákonem k provozování hospodářské činnosti v odvětví energetiky.

Změnou formy, v níž jsou majetkové hodnoty investovány, není dotčena jejich povaha investice, přičemž pojem ‚investice‘ zahrnuje veškeré investice, ať již existující ke dni, kdy tato smlouva vstoupila v platnost pro smluvní stranu, z níž pochází investor, nebo pro smluvní stranu, na jejímž území byla investice provedena (dále jen ‚datum účinnosti‘), nebo provedené po datu účinnosti, s tím, že tato smlouva se použije pouze na záležitosti, kterými byly takové investice dotčeny po datu účinnosti.

Pojmem ‚investice‘ se rozumí jakékoli investice spojené s hospodářskou činností v hospodářském odvětví energetiky a jakékoli investice nebo kategorie investic prováděné na území smluvní strany, které tato smluvní strana definovala jako ‚projekty spadající do působnosti charty‘ a jako takové je oznámila sekretariátu.

7. ‚Investorem‘ se rozumí:

a) ve vztahu ke smluvní straně [...]:

(i) jakákoli fyzická osoba [...]

(ii) jakýkoli podnik nebo jiná organizace založená v souladu s právem platným na území dané smluvní strany;

8. Pojmem ‚investovat‘, případně ‚provádět investice‘ se rozumí provedení nových investic, nabytí stávajících investic jako celku nebo zčásti, nebo přechod na jiné oblasti investiční činnosti.

[...]

10. ‚Územím‘ se ve vztahu ke státu, který je smluvní stranou, rozumí:

a) území, na němž tento stát vykonává svrchovanou moc [...]

„Článek 26 - Řešení sporů mezi investorem a smluvní stranou

1. Spory vzniklé mezi smluvní stranou a investorem pocházejícím z jiné smluvní strany ve věci investice provedené takovým investorem na území prvně uvedené smluvní strany, které se týkají tvrzeného nesplnění povinnosti vyplývající z části III první smluvní stranou, budou, pokud možno, řešeny smírně.

2. Jestliže takový spor nebude urovnán podle odstavce 1 [...], může investor, který je účastníkem sporu, podle své volby předložit spor k rozhodnutí:

a) obecným nebo správním soudům smluvní strany, která je účastnicí sporu;

[...]

c) v souladu s následujícími odstavci tohoto článku.

3. a) [...] v rozhodčím řízení [...]"

2. *Vnitrostátní ustanovení*

Článek 1520 code de procédure civile (občanský soudní řád):

„[Proti rozhodčím nálezům vydaným ve Francii v mezinárodním rozhodčím řízení] je přípustná žaloba na zrušení, pouze pokud:

1. se rozhodčí senát nesprávně prohlásil příslušným, nebo naopak nepřislušným ve věci, nebo

[...]

5. je uznání nebo výkon rozhodčího nálezu v rozporu s mezinárodním veřejným pořádkem.“

V. **Stručný popis skutkového stavu a původního řízení**

1 Ukrajina a Moldavská republika jsou bývalé sovětské republiky, které mají vzájemně propojené elektrické přenosové soustavy. Dne 1. ledna 1995 byla podepsána smlouva o souběžném a vzájemném fungování elektrických přenosových soustav těchto dvou států.

2 Dne 1. února 1999 byla podepsána smlouva č. 01/01 mezi těmito třemi společnostmi: Ukrenergo, ukrajinským výrobcem elektřiny, Energoalians, ukrajinskou soukromoprávní společností zabývající se výrobou a distribucí elektřiny, a Moldtranselectro, moldavským státním podnikem založeným v roce 1997. Na základě uvedené smlouvy nakupovala společnost Energoalians od společnosti Ukrenergo elektřinu za účelem jejího vývozu do Moldavska; objemy elektřiny, která měla být dodána, byly sjednávány každý měsíc mezi společnostmi Ukrenergo a Moldtranselectro.

- 3 Smlouvou č. 24/02, podepsanou v Kyjevě dne 24. února 1999, společnost Energoalians, společnost Derimen, registrovaná na Britských Panenských ostrovech, a společnost Moldtranselectro sjednaly, že:
- společnost Energoalians bude jako dodavatel dodávat elektřinu společnosti Derimen,
  - společnost Derimen bude jako kupující hradit cenu elektřiny společnosti Energoalians,
  - společnost Moldtranselectro jako „příjemce“ předloží společnosti Ukrenergo vždy do 25. dne každého měsíce objednávku s uvedením požadovaného objemu elektřiny na následující měsíc,
  - společnost Ukrenergo následně dodá elektřinu podle doložky „DAF Incoterms 1990“, tedy na hranice mezi Ukrajinou a Moldavskou republikou z ukrajinské strany,
  - společnost Derimen bude od společnosti Moldtranselectro inkasovat cenu za prodanou elektřinu.
- 4 Tato smlouva, původně uzavřená na rok 1999, jakož i smlouva č. 01/01 ze dne 1. února 1999, byly prodlouženy do 31. prosince 2000. Za každý měsíc trvání dodávek měla společnost Energoalians obdržet platbu od společnosti Derimen ve lhůtě 80 kalendářních dní od dodání, přičemž společnost Derimen měla inkasovat platby od společnosti Moldtranselectro. Ceny platné pro tyto platby byly stanoveny jednotlivými dodatky ke smlouvě č. 24/02. Podle obecných ustanovení těchto dodatků byla cena hrazená společností Moldtranselectro, v závislosti na daném měsíci, přibližně dvakrát vyšší než cena, již platila společnost Derimen společnosti Energoalians.
- 5 Elektřina byla dodávána po dobu dvou let, 1999 a 2000, vyjma května až července 1999. Společnost Moldtranselectro zaplatila společnosti Derimen částečně za rok 1999 (za leden a část února 1999) a za celý rok 2000. Cena za zbývající elektřinu dodanou v roce 1999 zůstala neuhrazena. Ke dni 1. ledna 2000 činil souhrnný dluh společnosti Moldtranselectro vůči společnosti Derimen 18 132 898,94 USD. Vůči společnosti Energoalians však žádný dluh neexistoval, jelikož společnost Derimen jí uhradila platby za veškerou dodanou elektřinu.
- 6 Smlouvou podepsanou v Kyjevě dne 30. května 2000 postoupila společnost Derimen svou pohledávku za společností Moldtranselectro vyplývající ze smlouvy č. 24/02 společnosti Energoalians.
- 7 Společnost Moldtranselectro svůj dluh částečně uhradila a snížila tak pohledávku, již za ní měla společnost Energoalians, na částku 16 287 185,94 USD.
- 8 Společnost Energoalians se marně pokusila vymoci úhradu této částky nejprve v řízení před moldavskými soudy, a poté v řízení před ukrajinskými soudy.

- 9 Vzhledem k tomu, že podle jejího názoru porušila Moldavská republika jistými zásahy podstatným způsobem své závazky přijaté na základě Smlouvy o energetické chartě, podala společnost Energoalians návrh na zahájení rozhodčího řízení *ad hoc*.
- 10 V rozhodčím nálezu vydaném v Paříži dne 25. října 2013, usneseném většinou rozhodců, se tříčlenný rozhodčí senát *ad hoc* prohlásil příslušným ve věci. Rozhodčí senát dospěl k závěru, že Moldavská republika porušila své mezinárodní závazky, a uložil jí povinnost zaplatit společnosti Energoalians částku v celkové výši 592 880 395 moldavských lei z titulu Smlouvy o energetické chartě.
- 11 Podle rozhodčího senátu měla společnost Energoalians „investici“ ve smyslu Smlouvy o energetické chartě vůči společnosti Moldtranseselectro, přičemž rozhodci vycházeli z předpokladu, že ve Smlouvě o energetické chartě je použita široká definice tohoto pojmu. Rozhodčí senát se opíral jak o právní vědu, tak o jiné rozhodčí nálezy. Podle jeho názoru je tento pojem „pojímán jako všeobecný a neutrální“ a vztahuje se na „veškeré druhy vkladů“. Uvedl, že případ, který mu byl předložen k rozhodnutí, je přímo popsán v čl. 1 bodě 6 písm. c) Smlouvy o energetické chartě.
- 12 Předsedající rozhodce vyjádřil odlišné stanovisko, pokud jde o příslušnost rozhodčího senátu. Podle jeho názoru je obvyklým smyslem slova investice vynaložení kapitálu nebo úsilí s cílem dosáhnout jeho návratnosti, a že tento pojem předpokládá, že investice přinese výnosy až po určité době (tedy určitou dobu trvání) a je spojena s určitou mírou nejistoty, pokud jde o výši takových výnosů (tedy obchodním rizikem).
- 13 Moldavská republika podala dne 25. listopadu 2013 žalobu na zrušení uvedeného rozhodčího nálezu.
- 14 Na základě listiny ze dne 6. října 2014 se právním nástupcem společnosti Energoalians stala společnost Komstroy, založená podle ukrajinského práva.
- 15 Rozsudkem ze dne 12. dubna 2016 odvolací soud v Paříži rozhodčí nález zrušil. Dospěl k závěru, že rozhodčí senát se nesprávně prohlásil příslušným ve věci, a to z důvodu, že jediným předmětem pohledávky, již se předmětný spor týkal, byl prodej elektřiny. Vzhledem k absenci vkladu nemohlo jít o investici ve smyslu Smlouvy o energetické chartě.
- 16 Na základě kasačního opravného prostředku podaného společností Komstroy Kasační soud rozsudkem ze dne 28. března 2018, vydaným podle článku 1520 code de procédure civile (občanský soudní řád), rozsudek odvolacího soudu v Paříži zrušil.
- 17 Kasační soud dospěl k závěru, že v ustanovení Smlouvy o energetické chartě nejsou upřesněna kritéria charakterizující investici, ale jsou zde pouze ve formě příkladného výčtu vyjmenovány majetkové hodnoty, jež jsou považovány za

investici. Z výše uvedeného dovedl, že odvolací soud porušil Smlouvu o energetické chartě tím, že do ní doplnil další podmínku, která v ní není stanovena.

- 18 Kasační soud věc vrátil odvolacímu soudu v Paříži, v jiném složení, k dalšímu projednání.
- 19 Moldavská republika se domáhá, aby odvolací soud zrušil rozhodčí nález ze dne 25. října 2013 z důvodu, že se rozhodčí senát nesprávně prohlásil příslušným ve věci a že uznání či výkon uvedeného rozhodčího nálezu je v rozporu s mezinárodním veřejným pořádkem. Podpůrně se domáhá, aby byla Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu Smlouvy o energetické chartě.
- 20 Společnost Komstroy, která je právní nástupkyní společnosti Energoalians, se domáhá, aby odvolací soud žalobu na zrušení podanou Moldavskou republikou zamítl a aby odmítl veškerá její návrhová žádání.

VI. Základní argumenty účastníků původního řízení

- 21 Moldavská republika tvrdí, že spor se netýká investice ve smyslu Smlouvy o energetické chartě, a že i za předpokladu, že by šlo o investici, nebyla tato investice provedena ani smluvním státem, ani na území Moldavské republiky.

1. K existenci investice ve smyslu Smlouvy o energetické chartě

- 22 a) Moldavská republika tvrdí, že pohledávka společnosti Energoalians, jež vyplývá ze smlouvy o prodeji elektřiny, není „investicí“ ve smyslu Smlouvy o energetické chartě. Ta odkazuje na původní smysl pojmu „investice“, který vyžaduje existenci určitého vkladu. Ačkoli je pravda, že v definici uvedené ve Smlouvě o energetické chartě je zmíněna „majetková hodnota jakéhokoli druhu“, nelze z příkladů uvedených v příkladném výčtu dovést, že by „každá majetková hodnota“ představovala nutně investici.
- 23 S ohledem na původní smysl uvedeného pojmu, a ve světle cílů sledovaných Smlouvou o energetické chartě, jež jsou uvedeny v její preambuli, je pojem „investice“ nutně spojen s určitým jednáním investora spočívajícím ve vkladu nebo převodu kapitálu nebo jiných nezbytných zdrojů za účelem rozvoje a zachování investiční činnosti. Takový výklad uplatnil předsedající rozhodce ve svém odlišném stanovisku, a přiklání se k němu rovněž judikatura rozhodčích soudů.
- 24 Moldavská republika podotýká, že pohledávka společnosti Energoalians za společností Moldtranelectro vyplývající ze smlouvy č. 24/02 nezahrnovala žádný vklad, že ani uvedená smlouva, na jejímž základě pohledávka vznikla, nepředstavuje investici, jelikož jejím jediným předmětem byl prodej elektřiny, a že činnost společnosti Derimen spočívala ve faktoringových službách, což je čistě finanční činnost.

- 25 b) Odpůrkyně v řízení o žalobě ve své odpovědi tvrdí, že ve Smlouvě o energetické chartě je pojem investice definován široce v tom smyslu, že pod něj mohou spadat veškeré majetkové hodnoty ovládané nebo držené investorem. Financování nákupu elektřiny, na jehož základě vznikla pohledávka společnosti Energoalians, je skutečně jednáním „spojeným s hospodářskou činností v odvětví energetiky“ ve smyslu čl. 1 bodu 6 Smlouvy o energetické chartě, jelikož umožnilo dodávat elektřinu společnosti Moldtranselectro.
- 26 Zapojení společnosti Derimen ve spojení s povinností společnosti Moldtranselectro hradit jí částky splatné za dodávku elektřiny je jednou ze součástí celkové investiční transakce spočívající v dodávce elektřiny Moldavsku.

2. *K osobě investora*

- 27 a) Moldavská republika tvrdí, že společnost Energoalians tuto investici dokonce ani sama neprovedla. Investor však nemůže předložit k rozhodčímu řízení spor týkající se investice, kterou sám neprovedl, přičemž výraz „provádět investice“ je definován v čl. 1 bodě 8 Smlouvy o energetické chartě.
- 28 Moldavská republika tvrdí, že společnost Energoalians tím, že nabyla pohledávku společnosti Derimen, nenabyla „existující investici“ ve smyslu Smlouvy o energetické chartě. Vzhledem k tomu, že Britské Panenské ostrovy, kde je společnost Derimen registrována, nejsou smluvní stranou Smlouvy o energetické chartě, nemůže být této společnosti přiznáno postavení investora ve smyslu Smlouvy o energetické chartě, a její majetkové hodnoty tudíž nemohou představovat „investice“ ve smyslu zmíněné smlouvy. Tento závěr je v souladu se zásadou *nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (nikdo nemůže převést na jiného více práv, než kolik sám má).
- 29 b) Odpůrkyně namítá, že Moldavská republika se snaží doplnit do Smlouvy o energetické chartě podmínku, která v ní není stanovena, a to, že investor může využít ochrany podle Smlouvy o energetické chartě, pouze pokud nabyl investici od společnosti, na niž se rovněž vztahuje „ochrana“ podle uvedené smlouvy. Existence investice vyplývá ze skutečnosti, že dotyčná osoba má v držení majetkovou hodnotu související s hospodářskou činností v odvětví energetiky, a to bez ohledu na způsob, jakým tuto investici nabyla. Otázka, zda společnost Energoalians tuto investici sama provedla, či nikoli, je irelevantní, přičemž stačí, že ji má v držení.
- 30 Odpůrkyně rovněž uvádí, že zmínka, podle které musí být investice „provedena“ investorem, je obsažena pouze ve francouzském znění článku 26 Smlouvy o energetické chartě. Autentické znění Smlouvy o energetické chartě je však v ruském jazyce, který byl rozhodným jazykem rozhodčího řízení mezi účastníky.

3. *Ke kritériu teritoriality*

- 31 a) Moldavská republika uvádí, že čl. 26 odst. 1 obsahuje kritérium teritoriality, podle kterého je příslušnost rozhodčího soudu podmíněna tím, že investice byla provedena investorem „na území“ hostitelského státu ve smyslu čl. 1 bodu 10 Smlouvy o energetické chartě. Tvrdí, že na území Moldavska žádná investice „provedena“ nebyla, jelikož elektřina byla dodávána na hranice s Moldavskem a společností Energoalians a Derimen nevyvíjely hospodářskou činnost v odvětví energetiky na území Moldavska. Dodává, že nabytí práva k pohledávce nelze samo o sobě považovat za investici provedenou společnostmi Energoalians a Derimen „na území“ Moldavska, jelikož jediné protiplnění, které měla společnost Energoalians za tuto akvizici uhradit, mělo být zapláceno společnosti Derimen, která je usazena na Britských Panenských ostrovech.
- 32 b) Odpůrkyně v řízení o žalobě na zrušení namítá, že podmínka teritoriality je splněna. Existuje celá řada kritérií územní vazby na Moldavsko. Základem její pohledávky za společností Moldtranelectro je dodávka elektřiny na území Moldavska a jediným účelem celé složité investiční transakce bylo dodání elektřiny společnosti Moldtranelectro, což je moldavský státní podnik.
- 33 Odpůrkyně dále uvádí, že investicí, o níž se společnost Energoalians opírá, je její pohledávka za společností Moldtranelectro, a nikoli smlouva o dodávce elektřiny, z níž tato pohledávka vznikla, a že její vazbu na Moldavsko nelze vyloučit pouze z důvodu, že smlouva o dodávce elektřiny obsahuje doložku DAF.

VII. **Stručné uvedení důvodů žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

- 34 Odvolací soud v Paříži má za to, že rozhodnutí sporu závisí na výkladu pojmu „investice“ ve smyslu čl. 1 bodu 6 Smlouvy o energetické chartě a případně pojmu „investovat“ nebo „provádět investice“ ve smyslu čl. 1 bodu 8 Smlouvy o energetické chartě.
- 35 Pokud jde o kritérium teritoriality, vyvstává podle uvedeného soudu otázka, zda může pohledávka vyplývající ze smlouvy o prodeji elektřiny představovat investici provedenou na území jiné smluvní strany ve smyslu čl. 26 odst. 1 Smlouvy o energetické chartě, pokud vlastník pohledávky nevyvíjel na území uvedené smluvní strany žádnou hospodářskou činnost.
- 36 Odvolací soud má za to, že Smlouva o energetické chartě je smíšenou dohodou uzavřenou Unií a jejími členskými státy, a že je tudíž Soudní dvůr na základě článku 267 SFEU příslušný k rozhodnutí o otázkách výkladu, jež vyvstaly v souvislosti s uvedenou smlouvou. Odvolací soud v Paříži, který musí uplatnit ustanovení Smlouvy o energetické chartě za účelem posouzení příslušnosti rozhodčího soudu, je oprávněn položit Soudnímu dvoru takové předběžné otázky týkající se výkladu, aby zajistil jednotné uplatňování unijního práva.